

۱۳۳۹۶۷۹

حقوق مالکیت فکری در سازمان جهانی تجارت

نویسندگان:

دکتر وحید بزرگی

دکتر امیرمهرشنگ فتحی زاده

میرهادی سیدی

اعضای هیأت علمی مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

سرشناسه : بزرگی، وحید، ۱۳۴۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق مالکیت فکری در سازمان جهانی تجارت
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان: ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری : ۳۵۲ ص.
 فروست : علوم اجتماعی: ۸۸۹
 شابک : 978-964-511-688-8
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir>
 قابل دسترسی است.
 شناسه افزوده : فتحی زاده، امیر هوشنگ
 شناسه افزوده : سیدی، میرهادی
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۶۹۲۸۱

هرگونه تکثیر (اعم از چاپی، فیل، الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر، جرمی است و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

۸۸۹

نشر میزان

حقوق مالکیت فکری در سازمان جهانی تجارت

دکتر وحید بزرگی

دکتر امیر هوشنگ فتحی زاده، میرهادی سیدی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۴

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شمار: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۶۸۸-۸

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۵	 ۱-۱- شناسایی سازمان جهانی تجارت
۱۵	 ۱-۱- درآمد
۱۷	 ۱-۲- جایگاه و کارکرد سازمان جهانی تجارت
۲۲	 ۱-۳- از موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) تا سازمان جهانی تجارت
۲۲	 ۱-۳-۱- شکل‌گیری نظام چندجانبه تجاری
۲۳	 ۱-۳-۲- نحوه عملکرد موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)
۲۷	 ۱-۴- تفاوت‌های گات با سازمان جهانی تجارت
۳۰	 ۱-۵- اهداف، اصول، موافقت‌نامه‌ها و وظایف سازمان جهانی تجارت
۳۰	 ۱-۵-۱- اهداف سازمان
۳۰	 ۱-۵-۲- اصول سازمان
۳۲	 ۱-۵-۳- موافقت‌نامه‌های سازمان جهانی تجارت
۳۴	 ۱-۵-۴- وظایف و کارکردهای سازمان
۳۵	 ۱-۵-۵- ساختار تشکیلاتی سازمان جهانی تجارت
۴۰	 ۱-۵-۶- شیوه تصمیم‌گیری در سازمان جهانی تجارت
۴۱	 ۱-۶- الحاق به سازمان جهانی تجارت
۴۱	 ۱-۶-۱- مراحل الحاق
۴۴	 ۱-۶-۲- آخرین وضعیت الحاق
۴۵	 ۱-۶-۳- وضعیت الحاق ایران

۴-۶-۱- ملاحظات خاص و تدابیر لازم در زمینه الحاق..... ۴۶

۲- حقوق مالکیت فکری: از سازمان جهانی مالکیت فکری تا سازمان

جهانی تجارت..... ۴۹

۲-۱- تعریف حقوق مالکیت فکری..... ۴۹

۲-۲- سابقه تلاشهای بین‌المللی برای حمایت از حقوق مالکیت فکری..... ۵۰

۲-۳- سابقه مذاکرات دور اروگوئه..... ۵۱

۲-۴- اعمال نفوذ شرکت‌ها و گروه‌های ذی‌نفع در مذاکرات..... ۶۲

۲-۵- مواضع مختلف در دور اروگوئه..... ۶۵

۲-۵-۱- ناتمه استیفای حقوق..... ۶۶

۲-۵-۲- اهداف..... ۶۶

۲-۵-۳- اصول..... ۶۶

۲-۵-۴- حق‌نسخه‌برداری و حقوق ربط..... ۶۶

۲-۵-۴-۱- حقوق اخلاقی یا معنوی..... ۶۶

۲-۵-۴-۲- برنامه‌های رایانه‌ای و مجموعه‌های داده‌ها..... ۶۷

۲-۵-۴-۳- حقوق اجاره‌ای..... ۶۷

۲-۵-۴-۴- حقوق مرتبط..... ۶۸

۲-۵-۵- علایم تجاری..... ۶۹

۲-۵-۶- علایم یا نشانه‌های جغرافیایی..... ۶۹

۲-۵-۷- طرح‌های صنعتی..... ۷۰

۲-۵-۸- حق اختراع..... ۷۱

۲-۵-۹- طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه..... ۷۵

۲-۵-۱۰- حمایت از اطلاعات افشا نشده..... ۷۶

۲-۵-۱۱- کنترل رویه‌های ضد رقابتی در قراردادهای اعطای لیسانس..... ۷۶

۲-۵-۱۲- اجرای حقوق مالکیت فکری..... ۷۷

۲-۵-۱۳- مهلت‌های انتقالی و همکاری‌های فنی..... ۷۷

۲-۶- نکاتی کلی درباره موافقت‌نامه تریپس..... ۷۸

۳- موافقت نامه ترپیس	۸۳
۳-۱- مقررات عمومی و اصول اساسی	۸۳
۳-۲- استانداردهای مربوط به قابلیت دسترسی، حوزه شمول و کاربرد حقوق مالکیت فکری	۹۴
۳-۲-۱- حق نسخه برداری و حقوق مرتبط یا جانبی	۹۴
الف - مفاد موافقت نامه	۹۴
ب - مفاد مرتبط کنوانسیون برن	۱۰۲
۳-۲-۲- اعلام تجاری	۱۱۶
الف - مفاد موافقت نامه ترپیس	۱۱۶
ب - مفاد مرتبط کنوانسیون پاریس	۱۲۲
۳-۲-۳- نشانه ها یا اعلام تجاری	۱۲۸
الف - مفاد موافقت نامه ترپیس	۱۲۸
ب - مفاد مرتبط کنوانسیون پاریس	۱۳۴
۳-۲-۴- طرحهای صنعتی	۱۳۵
الف - مفاد موافقت نامه ترپیس	۱۳۵
ب - مفاد مرتبط کنوانسیون برن	۱۳۸
ج - مفاد مرتبط کنوانسیون پاریس	۱۳۹
۳-۲-۵- حق اختراع	۱۴۰
الف - مفاد موافقت نامه ترپیس	۱۴۰
ب - مفاد مرتبط کنوانسیون پاریس	۱۵۳
۳-۲-۶- طرحهای ساخت مدارهای یکپارچه	۱۵۶
الف - مفاد موافقت نامه ترپیس	۱۵۶
ب - مفاد مرتبط معاهده مالکیت فکری در مورد مدارهای یکپارچه	۱۵۹
۳-۲-۷- حفاظت از اطلاعات افشاشده	۱۶۳
۳-۲-۸- کنترل رویه های ضد رقابتی در قراردادهای اعطای لیسانس	۱۶۶
۳-۲-۹- سایر مقوله ها: نام تجاری	۱۶۸
۳-۳- اجرای حقوق مالکیت فکری	۱۶۹

- ۳-۳-۱- تعهدات کلی ۱۷۰
- الف - مفاد موافقت‌نامه تریپس ۱۷۰
- ب - مفاد مرتبط کنوانسیون‌های لازم‌الاجرا ۱۷۲
- ۳-۳-۲- رویه‌ها و وسایل جبران خسارت حقوقی و اداری ۱۷۳
- ۳-۳-۳- اقدامات موقتی (تأمینی) ۱۷۸
- ۳-۳-۴- الزامات خاص مربوط به اقدامات مرزی ۱۸۰
- الف - مفاد موافقت‌نامه تریپس ۱۸۰
- ب - مفاد مرتبط کنوانسیون‌های لازم‌الاجرا ۱۸۵
- ۳-۳-۵- آیین دادرسی کیفری ۱۸۵
- ۳-۴- مقررات دیگر ۱۸۶

۴- نگاه به دعاوی مربوط به حقوق مالکیت فکری در سازمان

- جهانی تجارت ۱۹۳
- ۴-۱- درآمد ۱۹۳
- ۴-۲- دعاوی مطروحه در سازمان جهانی تجارت ۱۹۶
- ۴-۳- جمع‌بندی ۲۳۲

۵- حقوق مالکیت فکری در مذاکرات بحال به سازمان جهانی

- تجارت ۲۳۵
- ۵-۱- پرسش‌ها و پاسخ‌ها ۲۳۶
- ۵-۱-۱- کلیات ۲۳۶
- ۵-۱-۲- استانداردهای ماهوی حمایت از حقوق مالکیت فکری ۲۳۷
- ۵-۱-۲-۱- کپی‌رایت (حق نسخه‌برداری) و حقوق جانبی آن ۲۳۷
- ۵-۱-۲-۲- علائم تجاری ۲۳۹
- ۵-۱-۲-۳- علائم جغرافیایی ۲۴۱
- ۵-۱-۲-۴- طرح‌های صنعتی ۲۴۱
- ۵-۱-۲-۵- حق اختراع ۲۴۲

۵-۱-۲-۶	طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه	۲۴۴
۵-۱-۲-۷	حفاظت از اطلاعات افشان‌شده یا اسرار تجاری	۲۴۴
۵-۱-۲-۸	کنترل رویه‌های ضدرقابتی یا غیرمنصفانه	۲۴۵
۵-۱-۲-۹	سایر موارد	۲۴۵
۵-۱-۲	تدابیر مربوط به اجرا و کنترل سوء استفاده از حقوق مالکیت فکری	۲۴۵
۵-۲	تعهدات مذکور در گزارش‌های گروه‌های کاری و پروتکل‌های الحاق	۲۴۷
۵-۳	جمع‌بندی: برخی پرسش‌های محتمل از ایران	۲۵۱
پیوست ۱:	رافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری [۱]	۲۵۵
	موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری	۲۵۶
	ضمیمه موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری	۳۰۲
	پیوست ضمیمه موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری	۳۰۶
	پیوست ۲: خلاصه وضعیت تساوی مربوط به حقوق مالکیت فکری در سازمان جهانی تجارت	۳۰۷
	یادداشتها	۳۲۲
	فهرست منابع	۳۴۵
	الف - منابع فارسی	۳۴۵
	ب - منابع انگلیسی	۳۴۹

مقدمه

سازمان جهانی تجارت اکنون (اردیبهشت ۱۳۹۴) با ۱۶۱ عضو کامل و ۲۲ عضو ناظر از جمله سازمانهای بین‌المللی است که توجه همه کشورهای جهان را به سوی خود جلب نموده است. این توفیق در جذب کشورهای جهان ریشه در این واقعیت انکارناپذیر دارد که قواعد و نظامات مورد توافق در این سازمان عملاً به قواعد بین‌المللی حاکم بر تجارت جهانی تبدیل می‌شوند و نه تنها کشورهای عضو بلکه کشورهای غیر عضو را هم تحت تأثیر قرار می‌دهند. در واقع، این مسأله که کشورهای غیر عضو عملاً در مسائل تصمیمات سازمان جهانی تجارت قرار گرفته و لی از منافع آن برخوردار نمی‌شوند، باعث شده است که تمایل کشورها به پیوستن به این سازمان و برخورداری از منافع آن افزایش یابد. بر اثر همین استقبال، اکنون بیش از ۹۷ درصد از تجارت دنیا بین اعضای این سازمان و بر بنای قواعد و نظامات تدوین شده در آن صورت می‌گیرد.

از طرف دیگر، سازمان جهانی تجارت حوزه‌های تجارت کالا، تجارت خدمات، و حقوق مالکیت فکری و همچنین قواعد مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی را تحت پوشش قرار می‌دهد. این گستردگی حوزه صلاحیت سازمان راه را به عضویت اکثر کشورهای جهان در آن باعث شده است که قواعد و مقررات این سازمان عملاً به قانون اساسی تجارت جهانی تبدیل شده و تأثیر همه‌جانبه‌ای بر تحولات تجارت جهانی بگذارد. این سازمان، علاوه بر وضع قواعد و مقررات مربوط به تجارت بین‌الملل، با سازوکارهای نظارتی و قضایی خود بر اجرای قواعد و مقررات مذکور نیز نظارت کرده و جلوی نقض آنها را می‌گیرد و بدین ترتیب در آن نوعی ضمانت‌اجرا نیز پیش‌بینی شده است که عاملی مهم در کسب جایگاه ویژه توسط این سازمان در سطح بین‌المللی محسوب می‌شود.

ایران هم با درک اهمیت سازمان جهانی تجارت در سال ۱۳۷۵ درخواست عضویت خود را به این سازمان ارائه نمود و پس از ۹ سال یعنی در ۵ خرداد ۱۳۸۴ به عضویت ناظر این سازمان درآمد. بدین ترتیب، ایران عملاً در فرایند الحاق به سازمان جهانی

تجارت قرار گرفته است و آشنایی با قواعد و مقررات این سازمان و سایر الزامات پیوستن به آن، نه تنها برای مسئولان و کارشناسان دولتی کشور که مسئولیت هدایت مطلوب مذاکرات الحاق را به عهده دارند بلکه برای فعالان اقتصادی کشور نیز که ضمن یاری رساندن به دولت در پیشبرد بهینه فرایند الحاق باید خود را برای رویارویی با چالش‌های الحاق و بهره‌مندی از فرصت‌های ناشی از آن آماده سازند، از ضرورتی عاجل برخوردار است.

باید توجه داشت که فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت یک فرایند پیچیده و طولانی است که از یک سو مستلزم انطباق قوانین و مقررات کشور متقاضی الحاق با قواعد و مقررات سازمان و از سوی دیگر مستلزم دستیابی به توافق در مذاکره با اعضای سازمان از جمله در مورد دسترسی به بازار کالا و خدمات کشور مذکور است. همان‌طور که قبلاً اشاره شد یکی از حوزه‌های تحت پوشش سازمان جهانی تجارت هم حقوق مالکیت فکری است که در این زمینه هم کشور متقاضی الحاق باید از یک طرف قوانین و مقررات خود را با توافق نامۀ جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری (تربیس) منطبق سازد و از طرف دیگر با اعضای سازمان جهانی تجارت در مورد سایر جزئیات مرتبط مذاکره نموده و به توافق دست یابد. این امر حاکی از آن است که کشور متقاضی الحاق برای پیشبرد بهتر فرایند الحاق باید هر چه بیشتر با مفاد موافقت‌نامه تربیس و محتوای مذاکرات مربوط به آن آشنا شود. هدف کتاب حاضر نیز همین است.

با توجه به ملاحظات بالا، در کتاب حاضر، به ترتیب به معرفی سازمان جهانی تجارت (فصل اول)، مرور سیر تحول حقوق مالکیت فکری از گذشته تا تصویب موافقت‌نامه تربیس (فصل دوم)، بررسی مفاد موافقت‌نامه تربیس (فصل سوم)، مرور دعاوی مطرح شده در سازمان جهانی تجارت در مورد حقوق مالکیت فکری (فصل چهارم)، و بررسی اسناد مذاکرات الحاق کشورها در زمینه حقوق مالکیت فکری (فصل پنجم) پرداخته و در پایان برخی پرسش‌های احتمالی از ایران در فرایند مذاکرات الحاق در زمینه حقوق مالکیت فکری را مطرح خواهیم کرد. بدین ترتیب، در کتاب حاضر سعی شده است تصویر نسبتاً جامعی از الزامات الحاق به سازمان جهانی تجارت در

زمینه حقوق مالکیت فکری ارائه شود که امیدواریم برای پیشبرد مذاکرات الحاق ایران و همچنین برای علاقمندان به مباحث حقوق مالکیت فکری مفید باشد.

در پایان، بر خود فرض می‌دانیم که از جناب آقای دکتر سید حسن میرحسینی که در توسعه علمی و عملی حقوق مالکیت فکری در ایران نقشی ماندگار و در چاپ کتاب حاضر نیز نقش زیادی داشته‌اند، سپاسگزاری کنیم. همچنین باید از مسئولان و همکاران محترم نشر میزان بویژه آقایان دکتر شیری و دودانگه قدردانی کنیم که با زحمات بی‌درغ خود چاپ کتاب حاضر را بویژه در مدتی کوتاه میسر ساختند.

www.ketab.ir